

Сергій Постоловський

ОСТАННЯ
СПРАВА

ПОЛКОВНИКА
ПРИНЦИПА

політично-шпигунський роман з елементами футуризму

ОСТАННЯ СПРАВА ПОЛКОВНИКА ПРИНЦИПА

Сергій Постоловський

Політично-шпигунський роман з елементами футуризму

Україна. 2040 рік. Зникнення резидента американської розвідки обіцяє обернутися гучним та масштабним скандалом. Міжнародна спільнота заявляє про своє незадоволення. Українські спецслужби намагаються знайти вихід з ситуації. Пошуки агента США доручають полковнику Принципу. І чим далі він занурюється у вирій подій, тим глибше усвідомлює, що навіть у 2040 році Україна залишається ласим шматком, котрий не дає спокою сильним світу цього, а приходить у снах та хтивих розрахунках, аби гра в геополітику гралася й надалі.

*Моєму синові з одним лише сподіванням– що його покоління стане
значно сміливішим та людянішим, ніж усі попередні*

Наша справа настільки брудна,
що займатися нею можуть
тільки справжні чоловіки

Рейнхард Гелен —
нацист, який, як це не прикро визнавати,
був справжнім професіоналом

ЧАСТИНА ПЕРША ВИКОНАВЦІ ЧУЖИХ РІШЕНЬ

Розділ 1. СЕМЮЕЛЬ РИМАХ

Привокзальна площа шуміла людськими голосами, що переливалися з гучними клаксонами автомобілів. Сонце палило з чистого синього неба нескінченним вогняним потоком, обіцяючи місту ще один божевільно спекотний день. Метеослужби боялися робити будь-які прогнози – природа поводитись абсолютно зухвало. Вона плювала на науку та сміялася над живими істотами, знущаючись з людей, тварин та комах. Природа того дня вперто і вже вкотре доводила просту істину своєї переваги над людиною. Природа не могла пробачити те, що з нею зробила та сама людина.

Семюель Римах тримав стару та потерту валізу у правій руці. Лівою він чухав потилицю та щурився на сонце. До прибуття потягу ще залишався час. Він вирішив прогулятися, аби не привертати до себе зайвої уваги.

Відчуття безпеки було його ілюзією, яка так і не стала для нього реальністю. Семюель знав, що справжній спокій та безпеку він зможе знайти лише на кладовищі після того, як труну з його тілом закидають сирою землею, поверх якої покладуть скромні букетики квітів. А чи

буде та труна?... Йому дуже хотілося вірити, що час для смерті ще не настав. Семюель Римах був потрібен на цьому світі, можливо навіть більше, ніж інші.

Він йшов площею, непомітно поглядаючи на люд; вивчав незнайомі обличчя, намагався зрозуміти, чи є серед них ворог, чи не слідкують за ним; сканував простір, аби контролювати ситуацію. Семюель Римах вже звик до такого життя. Одвічна напруга при зовнішній розслабленості, безперервне очікування заради короткого моменту дії, подвійна гра, про яку ніхто не має знати. Шпигун не живе за законами суспільства, бо занадто тонка та професія, аби її обранцю бути таким же, як усі.

Вокзал залишився позаду, і Римах перетнув територію ринку. Він одразу попрямував туди, де продавали рибу. Його цікавила тарань. Семюель знався на рибі і тому вивчав товар прискіпливо, при цьому не забував торгуватися з продавцями. Вибравши собі в'язку морських бичків, Римах продовжив свій культпохід ринком. Хвилин за десять Семюель зрозумів, що можна йти з Привозу. Той, кого він помітив спочатку на привокзальній площі, а потім біля рибних рядів, вже зник.

«Він не один. Він просто передав мене іншому», – думав собі Римах, повертаючись до вокзалу.

Хто слідкував за ним? Скільки їх? Чи вдасться йому те, що він запланував? Чи встигне він на потяг? А чи виїде з Одеси взагалі?

Питання виникали одне за одним, поки Римах не, зупинився біля літнього кафе, що пропонувало хоча б якийсь порятунок від спеки, і не придбав келих холодного пива.

Він пив невеличкими ковтками, насолоджуючись свіжістю хмільного напою. Римах знав, що лікарі не радять йому алкоголь, особливо пиво, зважаючи на стан його підшлункової. Він цілком усвідомлював, що в нього не в нормі цукор, що він став менше спати, менше їсти, менше любити та звертати увагу на буденні речі. Римаху було лишень сорок вісім, але він переконував себе, що йому значне більше.

Ніхто не звертав на нього особливої уваги. На вигляд він був звичайним чоловіком, таким собі роботягою, а може страховим чи

торговим агентом, або ж дрібним, ну максимум – середньої руки підприємцем. Пом'ята теніска та старі, хоча й добротні штани. На ногах мокасини. Безпечність виразу обличчя. Темне і трішки закручене волосся. Він був свій серед чужих, бо так колись давно його навчили в Ленглі.

Траплялися моменти, коли він плював на все і з головою стрибав у розваги. Він полюбляв випити, не міг спокійно пройти повз симпатичну жінку, часто зраджував дружині і дозволяв собі насолоду нічних клубів та стриптиз-барів. Семюель був життєрадісним, але з роками його професія поступово робила свою справу, неспішно знищуючи ту життєрадісність, на заміну якій йшов об'єктивний, цинічний реалізм.

Римах допив пиво, з'їв декілька бичків, інші поклав до валізи й попрямував купувати пресу. Він придбав декілька журналів та цілу купу газет, запхав їх теж до валізи і пішов у напрямку перону. В голові Семюеля з роздумами про «хвіст» перепліталися й інші думки. Його непокоїла дочка, яка через тиждень після прибуття Римаха та його дружини до Києва «неймовірно порадувала» батьків своєю нікому не потрібною, окрім неї самої, присутністю в тій державі. Дівчині було вже двадцять чотири, проте розуму – тільки на шістнадцять. Завжди вешталася з сумнівними особистостями, втікала з дому, її неодноразово виганяли з школи, а пізніше – з коледжу. Університет вона так і не закінчила. Семюель знав, що це все – від нестачі уваги, від його клятої зайнятості. Але щось змінити від був не в силах. Римах не належав собі та своїй сім'ї. Він був частиною зовсім іншого організму.

Крім того, його бентежила ця країна. Він розумів, що потрібно їхати звідси. Не лише з Одеси, але й взагалі з держави. Втікати від її дикості, бездушності та приреченості. Намагатися якомога швидше позбутися її образів, згадок про неї, відсторонитись від вкрай складних проблем, яким не було видно ні кінця, ні краю. Закони демократії не спрацьовували на тому клаптику землі, що звався

Україною. Вона їх зневажала, відверто насміхалася над ними, зажди обдурювала та знущалася.

Римах усвідомив, що тут так буде завжди. Нічого не зміниться. Специфіка мас, особлива ментальність. Форс-мажор на кожному кроці. Цілковите розчарування для ідеалістів і справжній рай для циніків.

Так вже сталося, що офіційним прикриттям містера Римаха були неурядові організації. Фонди, асоціації, комітети, спілки, групи, рухи – все це складало частину його життя. Того, що дозволено було бачити іншим.

Він їздив по світу, прививаючи, а де це не виходило, то просто насаджуючи демократію. Він розумів це поняття, як американець, що працює на уряд своєї держави. Його не хвилювали проблеми інших. Значення мав винятково національний інтерес США.

Розповіді Римаха про закон та рівність можна було почути у Бухаресті. Його заклики відстоювати права на приватну власність віддавалися злим відлунням у Кишиневі. Він формував демократичні рухи у Баку й Ашхабаді. Його ледве не застрелили у Мінську, звідки він втівав білоруськими лісами на терени України, а далі – на літак до Вашингтону. Римах дещо бачив в цьому житті і тому знав, скільки воно коштує. Провівши в тій країні трохи більше року, Семюель зрозумів, що ані в Києві, ні в Одесі, ні у Львові, ні в Харкові людське життя не коштує дорого. Іноді взагалі вбивають задарма.

Римах відігнав думки і пройшов до вагону. Він зайняв своє купе, зачинив замок і сів на диван. Купе було одномісним – така собі невеличка комфортна кімната, з окремим туалетом, вмивальником, тонким і великим екраном телевізору, потужним безкоштовним доступом до всесвітньої мережі.

Валіза стояла в ногах, а він сидів, відкинувши голову на спинку м'якого дивану. Боковим зором він дивився у вікно, намагаючись ідентифікувати серед вокзального люду, який зібрав перон, того, кого вже бачив двічі за день. Та все було марно. Він щез. А може його й не

було? Може це давала про себе знати перенапруга? Може загострилася параноя?

Відповіді не було. Були лише купе, перон та швидкісний потяг, що за чотири години здатний пролетіти з півдня на північ, аби його клієнти могли ступити на київські дороги та тротуари. Була невідомість, яку Римах вже перестав боятися, а сприймав, як щось цілковито нормальне. А ще був страх, бо він відчував... проте, що саме – зрозуміти не міг.

Потяг почав свій рух. Римах підняв валізу, розкрив її та дістав чисті речі, рушник, бритву та одеколон. Він підійшов до вмивальника і підставив під нього руки. Вода миттєво почала бігти з крану. Він декілька раз обдав своє обличчя холодною водою, намазав піною і почав ретельно вибрити щоки, підборіддя, шию... Закінчивши, довго вмивався, потім витерся м'яким рушником і бризнув обличчя парфумами. Повернувшись на диван, знову поліз до валізи, цього разу – за газетою. Римах намагався сконцентруватися на читанні, але інформація не сприймалася. Пам'ять повертала його до того вечора в будинку його тестя – Гібса Шлеу, коли було прийняте остаточне рішення про від'їзд до Києва.

У Вашингтоні, де все й відбувалося, ім'я містера Шлеу мало вагу. Його знали, ним лякали, його боялися, поважали та ненавиділи. Він став легендою ще при Клінтоні та молодшому Буші, а в Управлінні фото Гібса Шлеу висіло серед портретів інших видатних розвідників США.

Семюель знав, чого вартий містер Шлеу. І тому намагався стати його тінню, що завжди приносило свої дивіденди. Зять Гібса – теж не погана посада для Вашингтону з відповідними зв'язками та знайомствами. Та тесть не дозволяв Римахові використовувати своє становище. Він волів його притримати біля себе, аби перед смертю було кому подати склянку води.

Отож, вони сиділи за столом: Семюель, тесть, теща, дружина Римаха Марта і незнайомец, справжнє ім'я якого знав лише Гібс Шлеу. Інші

повинні були знати тільки те, що вирішить їм сказати старий. Такий був закон у цій сім'ї.

Їли мовчки, люб'язно посміхаючись одне одному. Після того, як подали каву та десерт, Шлеу зачекав хвилин із десять, а потім запропонував своїй дружині та дочці пройтися до саду. Там, за його словами, розцвітали неймовірні магнолії. Жінки завжди розуміли його і ніколи не перечили, бо він тримав їх на цьому світі. Навіть якщо й сам стояв вже однією ногою в могилі.

Коли вони пішли, Шлеу подивився на незнайомця, перевів погляд на Римаха і сказав:

– Від'їжджаєш через два дні. Марту береш з собою. Інструкції отримаєш на місці у посольстві. Історична Батьківщина чекає на тебе.

Семюель зітхнув і мовив до тестя:

– Але ж мої пращури народилися в Одесі, а не в Києві?

– Яка різниця? Країна то одна.

– Країна, може, й одна. Але Київ і Одеса – то дві різні речі.

– Тобі краще знати, – миролюбно завірив Римаха Шлеу.

– Прикриття? – запитав Семюель. Він давав зрозуміти тестю, що він вже в грі. Якщо це потрібно Гібсу, то він зробить для нього справу. Виконає ще одне завдання. Що ж тут такого? Все в кращих традиціях сім'ї, частиною якої він був вже досить давно.

Гібс відповів не одразу. Він щось прораховував в своїй сивій розумній голові, думаючи, що казати в слух, а що залишити при собі.

– Як тобі подобається посада провідного консультанта фонду «Демократія та Східноєвропейський простір»? – запитав містер Шлеу зятя.

– А вона мені має подобатися? – усміхнувся на те йому Римах.

– Звісно! Це ж твоя нова робота. А ти як собі думав, хлопче? – сказав тоді восьмидесятирічний дідуган чоловіку, якому нещодавно виповнилося сорок п'ять.

Семюель прийняв пропозицію тестя. А сьогодні йому все більше кортіло повернути час назад і сміливо викрикнути в обличчя Гібсу

зухвале «Ні!» Якби Римах тільки знав, чим обернеться для нього те кляте завдання і дивна країна, що приречена на століття нещасть.

Газета полетіла на стіл. Він втомлено відкинув її і простяг руку до пляшки з мінеральною водою, що люб'язно була надана йому адміністрацією залізничних ліній. Він жадібно видудлив майже півлітра. Літня спека давала про себе знати. Не рятували навіть потужні, енергетично чисті кондиціонери, які Київ масово закуповував у корейців.

Семюель відставив мінералку і змусив себе повернутися до преси, але за читанням статті щодо майбутнього українських збройних сил заснув.

Поки Римах спав, потяг «Одеса-Київ» мчав просторами тієї дивної держави, яку він так жадав покинути. Американець був на межі, він розумів, що його подальша присутність у Києві може зіграти з ним злий жарт. Він не мав намірів обирати між могилою, в'язницею або ж психлікарнею. Він був носієм вбивчої інформації і, на превеликий жаль Римаха, це знав не лише він один.

Потяг прибув на столичний вокзал о 6:43. Пасажири почали виходити. Хтось хутко хапав валізи і кидався у київську метушню, хтось виснув на шиях у родичів та друзів, хтось втомлено плівся у напрямку зупинки та метрополітену або озирався з думкою, як вбити час, що ще залишався до пересадки на інший потяг або ж електроекспрес. І тільки Марта Римах, в дівочості – Шлеу, все бігала від вагону до вагону, вдивлялась у затемненні вікна купе, молила Бога, щоб це був дурний сон. Марта шукала свого чоловіка, який вже другу годину поспіль не відповідав на дзвінки. Провідник казав, що такий був і, мабуть, вже пішов. За ними всіма хіба встигнеш прослідкувати?!

Марта розгублено вдивлялась у самотність та тишу купе, і з її зелених очей почали котитись гіркі сльози. Його телефон не відповідав, а про те, що у купе їхав саме її чоловік, Марті вказував запах парфумів. Римах був педантом і довіряв лише найкращому, що може подарувати французька парфумерія.

Марта Римах сіла на жорсткий диван та мовила до провідника:

– Залиште мене! І викликайте, нарешті, поліцію! Зникла людина, яку потрібно знайти.

Так, того спекотного вівторка, із загадковим зникненням Семюеля Римаха, почалась історія однієї змови проти європейської держави, котру Бог чи то диявол нагородив стратегічно важливим геополітичним положенням, а її народ – жахливою ментальністю, в якій дивним і незрозумілим чином перепліталися рабська покірність, жорстокість, доброта, щедрість, волелюбство та відчайдушна хоробрість.

Закінчувалось літо. Двадцять перше століття вже давно залишило за собою свою першу чверть і стрімко чимчикувало до половини відпущеного йому самим життям та законами природи терміну. Осінь не пророкувала нічого доброго. Борги росли, якість життя падала, а іноземні агенти розривали ту державу на шматки. Іноді навіть дивувало, як взагалі Київ ще тримається на плаву?

Відповіді ніхто не знав. Людям залишалися одні лише здогадки та сподівання, на виправдання яких в тій країні вже звикли чекати десятиліттями.

Розділ 2. ВИ НАМ ПОТРІБНІ, ПОЛКОВНИКУ!

ДУЖЕ ПОТРІБНІ...

Він поклав лептоп на стіл. Увімкнув його – і за мить вже переглядав стрічку останніх новин, тримаючи в руках роздруківку поліцейського звіту Києва за добу. На перший погляд, все було без змін: десь мітинг, десь акт рейдерства, десь арешт корумпованого чиновника і майже повсюди ДТП. Але сорок хвилин тому почала з'являтися інформація про зникнення провідного консультанта фонду «Демократія та Східноєвропейський простір» Семюеля Римаха. Віртуальні версії газет та журналів викладали матеріал у різних інтерпретаціях. Деякі згадували лише про те, що Римах сів у Одесі на потяг, а в Києві його вже не було. Інші встигли вирвати з провідника свідчення. Той запевняв, що Римах одразу зайшов до свого купе і більше він його не бачив. Найхутчіші розповідали про діяльність фонду в тій державі. Найтерплячіші розпочали полювання на Марту Римах. І тільки сім із трьохсот шістдесяти десяти трьох джерел, які він промоніторив, казали про причетність Семюеля до роботи в Управлінні, США, штат Вірджинія. А два найкмітливіших журналісти задавалися питанням, з чого це раптом американський шпигун рік тому несподівано з'явився на просторах країни? Що було потрібно йому у Києві та й в Одесі в час гострого політичного протистояння офіційного Києва з Москвою?

Для чоловіка те питання звучало риторично. Він посміхнувся. З роками його почало все частіше тривожити відчуття певного дискомфорту. Він не міг пояснити чи то окреслити його словами. Він просто знав, що буде лихо. Так було, коли у Києві з'явився Семюель Римах. Так трапилось і зараз, коли він зник.

– Скоро вони всі заспівають про Ленглі, – задумливо сказав чоловік. Помовчав з хвилину і додав: – А разом з Ленглі згадають і нашу поважну Державну Асамблею.

Як у воду дивився!

Ближче до вечора, коли було вже за шосту, інформаційні агентства в один голос кричали про зникнення Семюеля Римаха. Дехто згадав про давню нерозкриту справу зникнення журналіста на самому початку століття. Дехто – про пакистанського інженера, який так і не доїхав з Харкова до столиці. Були й такі, що просто кивали головою і казали: «Та коли це було? Дехто з нас взагалі ще не народився». Але буквально всі – і малі видання, і потужні авторитетні агентства, і відверто жовта преса натякали на те, що тут не обійшло без рідної влади та їхніх колег з Капітолійських пагорбів. Висновки, поки що, громадськість була вправі робити самостійно. Та зерно, як то кажуть, вдалось посіяти. Напруга наростала. І чоловік розумів, що рано чи пізно останній клапан зірветься.

Окрім змісту повідомлень віртуальних видань, він звернув увагу на потужність інформаційного сигналу. Сигнал наростав, вчався країною, наче вихор, приковував увагу і змушував людей думати.

Він з'єднався з помічником і попросив принести роздруківку рейтингу новин за останні дві години. Він знав відповідь, але хотів мати на руках ще й факти, які б підтверджували, що він має рацію.

Помічник виявився чоловічком вправним, а тому вже за хвилину його шеф тримав роздруківку. Як він і думав, новина про Римаха залишила позаду навіть новини футболу (а того літа йшов чемпіонат!) і запити на прогноз погоди. Американець став справжньою зіркою українського медіа-простору. Його обличчя обіцяло зробитися впізнаваним, а з часом – й відверто популярним.

– А ще ти маєш шанс стати символом, – цинічно мовив чоловік до екрану ноутбука, звідкіля на нього споглядав Семюель Римах.

Помічник приніс каву. Він подякував. Зробив ковток – і задумався. Чужий інтерес був очевидним в цій справі. Хтось був зацікавлений у появі та швидкому поширенні інформації про Римаха. Комуś є від цього користь. Проте, кому саме, він міг тільки здогадуватися. Останні півроку чоловік не займався справами. Він відійшов від них і зрозумів, що повинен був зробити це ще раніше. Але сьогодні йому

кортіло знати всю схему, віднайти усіх учасників, зрозуміти мотив того злочину.

Він знав, що ще залишався мізерний шанс врятувати життя бідолашному Римахові. Він знав, що треба починати діяти. Організувати потужну інформаційну кампанію, натиснути на оперативників, зробити декілька дзвінків, підняти депутатів, зарядити зброю і кинутись з головою у нову справу. Справу, яка обіцяла бути вельми цікавою. Він розумів, що мовчання – переможне до смерті. Він знав цю технологію зникнення журналістів, співробітників правозахисних організацій та неурядових фондів, громадських діячів, опозиційних політиків і просто незручних та допитливих людей. В тому, що зникнення Римаха – не випадковість, а добре спланована спецоперація, він вже не сумнівався. Занадто багато він встиг побачити за своє життя, щоб назавжди відкинути геть усі залишки ідеалізму. На жаль, буденна реальність не мала нічого спільного зі світом ідеальних стосунків та цілковитої людської гармонії. Була лише одна сумна констатація факту. Жорстокість та неповторність моменту, коли людина починає розуміти, що життя вже ніколи не буде таким, як раніше.

Чоловік цілковито усвідомлював, що має кидати і ту каву, і лептоп, і свої кволі думки. Потрібно було стрибати у своє старе вольво і мчати на Велику Житомирську, де знаходилась штаб-квартира його колишньої організації. Потрібно було бити у дзвони, розплющувати очі бюрократам, розжовувати все своїм екс-колегам, заручитись підтримкою впливових людей. Та не було в нього вже того запалу, того юнацького ентузіазму, живої енергії молодості. Не мав він й жодного бажання лізти поперед батька в пекло. Роки тяжкої праці та правила Системи намертво відбили у нього тягу до ініціатив. Він втомився грати в завзятого бойскаута. Держава мала інших, більш гідних, аби займатись цієї справою. А ти, чоловіче, – відпрацьований матеріал. Так що насолоджуйся заслуженим відпочинком. Пенсіонерь собі на здоров'я!

– Теж мені майбутнє, – сплюнув він у відро для сміття, що стояло під столом. – З такими молодими і завзятими, як у нас, скоро і тридцяти мільйонів не залишиться. Повимираємо всі до бісової матері! І тільки в архівах Вашингтону, Брюсселю та Москви пилитимуться згадки, що колись була така собі держава в Східній Європі з її дурнями-громадянами, які завжди обирали ту владу, на яку й заслуговували.

Він встав і пройшов кімнатою, схрестивши рукою за спиною. При ході він дещо сутулився і нагадував тренера з боксу зі старих американських фільмів. Ніхто б в житті не сказав, що ця людина бачила і знала низку президентів, цілу низку міністрів, безліч депутатів, конгресменів, сенаторів, дипломатів. Він товаришував з повіями, знався з кримінальними елементами, ходив на полювання з контрабандистами, а іноді вештався серед фанатиків, що спеціалізувалися на ваххабізмі та політичному тероризмі. Його бачили з професурою та академіками, з директорами заводів та начальниками грізних установ. Іноді він полюбляв посидіти з топ-менеджерами, а іноді з роботягами. Він був непростою людиною з дуже складним характером. Він представляв професію непублічну, приховану від широкої громадськості, відому пересічним громадянам лише з новин, книг та кінофільмів. Професію відповідальну, ризикову, іноді навіть небезпечну для здоров'я та життя. Професію, що несе в собі вбивчу таємничість і примушує грати чужу роль.

Дисплей комп'ютера миготів яскравими кольорами. Чоловік кинув на нього погляд і вимкнув. Він не бачив в ньому більше жодної потреби. Все, що він хотів, вже дізнався. Тепер йому кортіло пройтися вулицями Києва, як він робив завжди, коли в голові була справжня каша.

Він дуже любив прогулянки вечірньою столицею, як і саме місто. Воно стало його другою Батьківщиною, його багаторічним пристанищем. Він пам'ятав це місто ще з його каштанами, старими трамваями, парками і зеленими скверами. Він пам'ятав дороги без

автомобільних заторів, старі, непримітні будинки, тишу київських дворів. Він знав Київ без отієї численної кількості арок-напівеліпсів, мостів – від з Подільського мостового переходу через Дніпро до нового Харківського шляхопроводу з окремими смугами руху для метро, електромобілів, бензинових авто та нового дива японської техніки – швидкісних апаратів, які розганялися до 250 кілометрів на годину. Йому назавжди в серце увійшов той комфорт, який він відчував у перші роки, що провів в столиці. Тоді йому не було й двадцяти... А зараз він вже встиг покинути службу...

«Який же ти безжалісний, Ваша величносте Часе», – подумки сказав собі чоловік, поринаючи у вечір великого міста, в якому він не переставав відчувати себе самотнім.

Вогні бульвару Шевченка освітлювали йому шлях на гору. Праворуч вітер, що невідомо звідки взявся, колихав старі дерева Ботанічного саду. З кожним роком та зелена зона Києва здавалася йому все меншою і меншою. Крізь розлогі гілки і крони виднілися контури новозбудованих офісних комплексів. Сад нищили впродовж десятків років. Його безжалісно та цинічно різали, роздавали безцінні землі під сумнівні забудови, виймаючи з незаконних угод мільйони американських доларів.

Ліворуч було чутно дзвони Володимирського собору. Собор чіпати не наважувалися, а ось будинку на Леонтовича не пошкодували. Зі старих, збудованих ще на початку 20-го століття, не залишилося жодного. Їхнє місце зайняли інші, впевнені, що вже настав їхній час бути прикрасою міста, його візитною карткою.

Чоловік зупинився. Він не знав, куди йому йти, не до кінця розумів, який його крок стане правильним.

«Що ж ти, дідьку, не йдеш з голови?! – лютував він про себе на американця, а після звертався вже до самого себе: – Ну яке тобі діло до цього нещасного? Якщо зник, значить так того вимагали ситуація та обставина. І все! Які обставини? А це вже, чоловіче, не твоє собаче діло! На цьому крапка! Ти своє вже відіграв. За Римаха голова має боліти у інших».

Може й та голова мусила боліти у когось іншого, але й він почувався на взводі. Чи вже встиг забути, яка вона на смак – та нова справа? Як неприємно б'є вона в горлянку, як заважає дихати, як паморочить голову. Як розпалює гнів, що з часом переростає у справжню лютю.

Вулиця Леонтовича закінчилась – і він ступив на асфальтовану дорогу, що замінила стару бруківку на Богдана Хмельницького. Крокуючи повз Оперний театр, Золоті ворота, вийшов на Володимирську. Він намагався не дивитися на кремезну та сіру будівлю, що нависала над вулицею майже навпроти Софії Київської. Від споруди завжди віяло пронизливим холодом і цинічним, жорстоким спокоєм. Колись чоловік вважав себе невід'ємною частиною тієї будівлі. І кожного разу, коли підходив до вікон верхніх поверхів та бачив куполи собору, тільки переконувався, що боротьба між добром і злом проявляється навіть в архітектурі та парадоксальності розміщення будинків у місті.

Минаючи пам'ятник одному з найнеоднозначніших гетьманів цієї країни, чоловік дивився тільки вперед, бо знав, що скоро він вже дійде і муситиме щось вдіяти. Там, за рогом, починалася Велика Житомирська, де він працював останні чотири роки перед виходом у відставку.

Його крок уповільнювався. Він зволікав, намагався згадати якісь номери телефонів, обличчя колег, але все плуталося, зливалося в одну змазану картину. Чомусь знову і знову згадувалася далека молодість. Часи президента Кучми, журналіст Гонгадзе, підступний майор, що в одну мить став відомим не тільки в тій державі, але й поза її кордонами завдяки своєму безчесному вчинку, помаранчевий період, вертикаль донецької влади... Він все ніяк не міг зрозуміти: до чого ті спогади? Що можуть вони зробити для того, аби розігнати туман над Семюелем Римахом?

За весь час, протягом якого чоловік був поза справами, йому жодного разу не спало на думку зателефонувати комусь зі старих приятелів по службі або ж хоча б своїй багаторічній секретарці

Анжелі Маркіянівні, аби поцікавитись її життям. Десь у книгах із психології він колись читав, що таке буває з тими, хто занадто сумлінно намагається виконувати свої професійні обов'язки. Настає момент, коли до людини приходить прозріння. Людина починає усвідомлювати, що всім начхати і на твою чесність, і на все твоє сумління, і, тим паче, на твою старанність. Світом продовжують правити зло, жорстокість, гроші, зв'язки та повальна корупція. І неважливо, як ти працюєш. Головне – як ти себе продаєш. А саме це він ніяк не міг зробити. Він не вмів себе продавати, адже залишався одним з небагатьох в тій країні, хто ще мав почуття честі та власної гідності. Він був одинаком серед сірої маси натовпу, на чолі якого стояла купка хитрих, підступних та заздрісних божків.

Він почекав, поки світлофор, що вже декілька років працював на сонячній енергії, змінить червоний на зелений, і перейшов на інший бік вулиці. Чоловік зупинився. Він стояв на роздоріжжі і не знав, що ж йому, в біса, робити. Прямо перед ним манила вогнями та прохолодою літня тераса ресторану. Він йшов їй на зустріч, а в очах його стояв образ зниклого американського шпигуна – старого чортяки Римаха, якого він знав вже років з десять. Як раз відтоді, коли Америка стала його нелегальною домівкою на певний час. Вони зустрілися у холі головного офісу Світової Ліги. При тій першій зустрічі Римах відрекомендувався заступником директора якогось благодійного фонду в Перу. А потім познайомив зі своєю сім'єю.

Офіціант приніс йому сік та млинці з сиром. Чоловік вдячно кивнув і взявся обідати. Пережовував він довго, різав неспішно, наче вичікуючи когось або чогось. Думки бомбардували з усіх боків. Вони з'являлися в голові з метою засісти там надовго. Вони загравали з його совістю, кричали про якийсь обов'язок.

Він прекрасно усвідомлював, що не кожен погодиться з ним розмовляти. Пам'ять перебирала імена колишніх колег. Він все думав, порівнював кандидатури, вагався. Його недолюбливали в Конторі. Але доки він був на посаді та близьким до генерала, з ним змушені були рахуватися. Після відставки він вже встиг забути

обличчя, як і дороги до них. Та й ті обличчя зітхнули з полегшенням, почувши новину про його вихід на пенсію.

Мелодія пробивалася крізь легкий ресторанний гомін. Він не одразу зрозумів, що це дзвонить саме його телефон. Так і застигнувши з виделкою та ножом у руках, він переживував запашний млинець. Легкий холодок пройшов по його спині.

«Отже, самі про мене згадали», – промайнуло в його голові, коли він вже відкладав ножа і тягнув руку до апарату виробництва старої та збанкрутілої фінської компанії, що була лідером на ринку мобільних телефонів років сорок тому. Він натиснув клавішу відповіді, промовляючи своє звичне:

– Принцип слухає.

– Ти чув про Римаха? – запитав його співрозмовник, не витрачаючи час на привітання з людиною, котру не бачив декілька місяців.

– Чув, – відповів він.

– Справа серйозна, – сказав співрозмовник. – Протест висловила низка неурядових організацій та Державний департамент США. Американці погрожують заморозити рахунки і розірвати контракти. Вони тиснуть на Брюссель. Нас знову звинувачують у авторитаризмі. Нам нагадують про цензуру, вчать бути демократичними...

– А ви? – перебив він свого співрозмовника.

– Що ми? – не зрозумів той.

– Стали демократичними?

– Давай без оцих твоїх жартів, пане полковнику! Не до них зараз. Ви нам потрібні, полковнику! Дуже потрібні, – гаркнув співрозмовник, а потім примирливо запитав:

– То я висилаю авто?

Полковник зітхнув, матюкнувся в голос і вже потім відповів:

– Не треба! Я пам'ятаю дорогу.

Офіціант приніс рахунок, він простягнув йому платіжну картку, той на місці оформив чек і полковник вийшов на вулицю.

Його крок ставав впевненим, а хода – стрімкою. Він розправив плечі і підняв голову. Вони знову згадали про нього, і вкотре він не зміг їм відмовити.

– Така вже в тебе вдача, полковнику, – посміхнувся чоловік на прізвище Принцип і зморшки здригнулися на його обличчі.

Полковник йшов на зустріч таємничій небезпеці, що своїми щупальцями починала торкатися його тіла, мозку та душі.

Розділ 3. ХРИЗАНТЕМИ ДЛЯ МАРТИ

Він одразу впізнав ту світлу залу з величезними вікнами та меблями з дерева. Він пройшов повз вікна і притулився до стіни. На хвилю заплющив очі, а потім кинув самотній погляд у вікно. З висоти тридцять шостого поверху він спокійно міг бачити нову будівлю цирку – всю зі скла та металевих конструкцій, що з'явилася на місці старого, цегляного, куди він ще встиг зводити власних дітей. На жаль, його онуки вже не застали тієї будівлі, яка виросла ще за радянських часів. Їм довелося насолоджуватися футуристичними вигадками модних київських архітекторів, які змішували Азію з Європою, аби врахувати потенційних інвесторів.

– Радий вас бачити, полковнику! – перебив його думки чоловік з різким басом. На вигляд йому можна було дати десять років п'ятдесят, хоча він і був значно старшим. Медицина не стояла на місці і, добираючись до середини шаленого 21-го століття, вона вже могла пропонувати людству препарати, що омолоджували організм, даруючи відстрочку неприємній зустрічі зі смертю. Чи її цілковиту, хоча й таку приємну, ілюзію.

Полковник потис простягнуту йому руку.

– Хотів би сказати те саме, проте, на жаль, не можу.

– Минуле не відпускає? – хекнув на те йому чоловік.

– Кажете, минуле? А воно в нас було?

– Можливо, й ваша правда, полковнику. Не буду зараз сперечатися з цього приводу, – сказав співрозмовник і пройшов до овального столу, за яким починали збиратися члени новоствореної Антикризової Спецради другого рівня прийняття керівних рішень. Перший рівень в тій країні належав зовсім іншим людям.

Він стежив за тими, хто займав свої місця за столом. Декого він недолюбливав, декому не вірив, когось вважав підлабузником, когось занадто талановитим і чесним, аби займатися їхньою справою. Проте кожен з присутніх мав право бути в тій залі. Так само, як і він.

Співрозмовник полковника окинув усіх своїм керівним оком, і на правах старшого, мовив:

– Ну що ж, панове. Почнемо. Наразі питання зрозуміле: потрібно знайти в короткий термін Семюеля Римаха. Якщо це неможливо, а воно, швидше за все, так і є, тоді маємо змусити ту підлу тінь звинувачень, що згустилися над державою і зокрема нашою організацією, падати на когось іншого. Слава богу, прийнятних кандидатур вистачає. В інакшому випадку – розірвання міграційних та торговельних угод з США. Така позиція Вашингтона.

– А що говорить Європа? – запитав головуючого генерал Шульжук.

– Європа? – сумно посміхнувся той. – Європа, любий мій Олександрє Федоровичу, переважно мовчить. Брюссель казатиме те, що йому люб'язно порадять в Державному департаменті.

– Значить, можемо втратити контракти по Зоні вільної торгівлі, – констатував факт генерал Шульжук.

– Крім того, Європа вже натякнула, що після зникнення громадянина США на території держави, вона не має жодних підстав, аби прискорювати процес повноправного членства.

– Ну, звичайно, – розвів руками Шульжук. – Їм тільки кинь кістку – руку по лікоть відгризуть. Зубенята у брюссельських хлопчиків гострі.

– Опозиція засипала Генпрокуратуру та суди своїми запитами та позовами. Вони проштовхують законопроекти, що прискорюють процедуру імпічменту. Я не можу сьогодні відповідати за лояльність парламенту. Так що наші шановні політичні опоненти сьогодні мають шанс увійти в історію, – сказав головуючий і підвів очі до стелі. Вона була повністю білою, з вмонтованими в неї лампами. Він якийсь час дивився на стелю, перевів погляд на колег, а потім мовив до них:

– В кого які ідеї? Можливо, пропозиції? Прошу вас, не соромтеся свого розуму! Він нам всім зараз дуже потрібний.

Ніхто й не соромився. Вони вичікували. Кожен знав, що не варто бути занадто ініціативним. Іноді краще підстрахуватися. І, як

здавалося багатом, а деякі взагалі в це свято вірили, подібна тактика – завжди безпрограшна. Особливо, коли на території суверенної та незалежної держави безслідно зникає іноземний шпигун.

Полковник Принцип сидів мовчки, як і всі. Руки він тримав на столі. Його мозок працював, в той час як обличчя було спокійним. Він не міг довго виносити мовчанку. Вона його виводила з себе, пробуджувала найгірше в його вже давно немолодому організмі.

– Для початку хотілося б знати свої повноваження, – полковник вирішив говорити першим. Він мав зрозуміти ситуацію, вичленити головне, а потім вже формувати якийсь план дій. Полковник хотів знати те, що знають інші. Проте вони не мали жодного бажання для одкровень.

Головуючий глянув на Принципа.

– Все залежить від того, що вам вдасться зробити найближчим часом. А поки що можете мене просити про що завгодно, тільки якщо пообіцяєте мені успіх.

– Обіцяти вам нічого не буду, але деякими думками поділюся, – відповів йому на те Принцип.

– Що ж, давайте послухаємо pana полковника. Прошу вас, Іване Сергійовичу! – сказав головучий.

– Перше, що потрібно враховувати, коли ми вже завели розмову про Римаха, це його офіційний статус в нашій державі. Про функції та задачі наразі можемо тільки здогадуватися. Хто був його куратором, пане генерале? Ця людина присутня зараз в залі? – полковник звернувся до головучого, але той мовчав. Принцип все зрозумів.

– Ви що, не вели за ним спостереження? Не посадили свою людину до того клятого фонду?! Не встановили прослуховування?! Взагалі нічого не робили?! Ви ж знали, чим він займається насправді! – полковник говорив сухо, вистрілюючи слова, наче литі кулі.

– Вас давно не було видно, Іване Сергійовичу, – полковник почув лагідний жіночий голос і повернув свою голову вліво.

Вона сиділа через два генерали від нього. Коротко підстрижене волосся, вольове обличчя, що відливається бронзою, дещо азійський погляд, налиті, наче спілі черешні, вуста, груди, які намагаються вирватися на волю з під нестерпного гніту світлої блузи – Марія Василівна Перебийптаха, як завжди, виглядала неперевершено.

Що робила вона серед тієї братії? Ким доводилася їм? Навіщо взагалі сіла за той стіл? І яке право мала втручатися в суто чоловічу розмову?

Ніхто з присутніх не наважувався виразити думки в голос. Офіцери мовчали. І ті, хто знав про Перебийптаху, і ті, хто тільки здогадувався.

– Радий вас бачити, Маріє Василівно, – відповів їй полковник Принцип. Вона посміхнулася. Люб'язно, але була в тій посмішці ще й якась таємниця, попередження, можливо навіть застереження.

– Римах перестав бути нашою прерогативою, – буденним тоном мовила до Принципа Перебийптаха.

– Дозвольте поцікавитися, як давно це сталося? – запитав полковник.

– Давно чи недавно – яка вже різниця? Я все тобі потім поясню, Іване. Давай краще повертатися до повістки нашої зустрічі, – втрутився головуючий.

Принцип подивився на нього, спіймав його погляд і по очам зрозумів, що зараз краще не загострювати ситуацію. Багато зайвих вух. Безліч хтивих та підступних людей. Чужих серед своїх.

– Довго ми так будемо сидіти, пане Нечипайло? Може у вас і є час, але в мене його – в обмаль, – дзвінкий чоловічий голос пролунав несподівано. Головуючий, який і був тим паном Нечипайло, похитав головою і скрізь стиснуті зуби сказав:

– Сидіти ви тут будете, шановний пане Розумовський, рівно стільки, скільки цього потребуватиме ситуація.

– Ну знаєте...

– Чоловіче! – гаркнула на Розумовського Марія Василівна Перебийптаха. – Щось забагато ви собі дозволяєте. Вам не здається, що ви тут не маєте такого права?

Розумовський, а він був чоловіком сміливим та нахабним, зухвало глянув на Перебийптаху і сказав:

– Я думав у нас тут серйозне зібрання з конкретного питання, а не зустріч старих знайомих...

– Слухайте ви! – викрикнув полковник Принцип і усі присутні побачили, як почали наливатися кров'ю його очі. Хто знав Івана Сергійовича, той зрозумів, що зараз може статися біда. Хто ж бачив Принципа вперше, з відвертою цікавістю чекав на продовження.

– Сядьте, пане полковнику! – голос генерала Нечипайла був залізним і таким, що не стерпить прирікань. – А ви, – він ткнув пальцем в сторону Розумовського – закрийте свого рота і дякуйте, що вас взагалі запросили. Майбутній досвід стане у пригоді для вашого кар'єрного зростання. І поведіться гідно. Ми знаємо хто ви і звідки. Не потрібно нам про це нагадувати.

Розумовського звали Андрієм Мироновичем. Посаду в тій країні він займав вельми цікаву й досить авторитетну. Офіційно та посада звучала як перший заступник Голови Державного агентства антикризових ситуацій. Якщо простіше – професійний маніпулятор громадською думкою, генерал інформаційного простору.

Андрій Миронович був молодим. Дехто з присутніх вважав, що він був аж занадто молодим, аби брати участь у тому поважному та секретному зібранні.

«Коли це щогли вирішували долю країни? Та він навіть ще на горщик не ходив, як ми з Принципом бігали під шаленими кулями психопатів навіженої Африки», – подумав собі генерал Шульжук. Проте вголос нічого не сказав. Він знав правила гри, ніколи їх не порушував, тому і став генералом. На відміну від його старого приятеля Івана Сергійовича Принципа.

Полковник сидів і мовчав. Він чекав, коли генерал Нечипайло дозволить йому продовжити.

«І звідки ці непотрібні емоції?» – запитав себе Принцип. «Не про те думаєш. Зовсім не про те!»

Нечипайло сидів у самому центрі. Вся увага сконцентрована була на ньому. Генерал кинув погляд на Принципа і сказав:

– Продовжуйте, полковнику. Я так розумію, вас дещо перебили.

Принцип цього разу почав не одразу. Він все перебирав в голові деталі, забуті уривки життя, обличчя, давно покинуті звички. Коли він зрозумів, що всі на нього чекають, і тягнути час означає нервувати людей, він встав і сказав:

– Питання потрібно ставити наступним чином: чи зник він сам, чи йому в цьому допомогли? Римах – єдиний зять містера Гібса Шлеу

– сірого кардинала ЦРУ. Галас навколо такої події був прогнозованим. Але звернімо увагу, як швидко і технічно правильно все було організовано. Аналіз інформаційних повідомлень нашою службою на думку, про те, що вони писалися під чийось диктовку. Диктували вміло, зважували інформацію, давали її дозованими порціями різним виданням. Прийом старий, проте ефективний. Створює ілюзію самопоширення новини, що сприяє поглибленню довіри до ЗМІ.

Він зробив паузу, аби усі переварили сказане, зрозумів, що зауважень ніхто не має так само, як і питань, а тому продовжив:

– Приблизно рік тому, коли Римах з'явився у Києві, я мав розмову з французами. Вони казали, що Семюель – не один посланець на терени СНД. Було ще троє. Один – до Білорусії, другий – до Молдови, третій – до Казахстану. Ходили чутки про Чечню, але тоді там було затишшя після останньої операції федеральної влади Росії. Я стежив за Римахом. З найпершого дня, коли він ступив на нашу землю. Я думав, що зможу його контролювати. Але він виявився гідним противником. Він багато разів дунив і мене, і моїх людей. Він грав красиво, без перебільшень. Увесь час терся біля Державної Асамблеї. Римах декілька разів у наших приватних бесідах натякав мені про якийсь новий проект, проте далі – все! Повна таємниця.

– Це могли бути американці? – питання, що прозвучало з привабливих вуст Марії Василівни Перебийптахи, полковник задавав собі вже не раз в той день.

– Не виключаю такої можливості. Нам конче необхідно знати, які в нього були повноваження й цілі. Але окрім «американського варіанту», право на життя мають і російський, і китайський, і кримінальний, а також ф якась банальна життєва історія з продовженням. Римах – особистість колоритна. Якщо його й вбили, то кіллером мала бути людина досить сильна, смілива і поважна, аби брати на себе відповідальність за ліквідацію зятя Гібса Шлеу, – полковник не помітив, як почав ходити заломом. Він кивав головою в такт своїм крокам, підшукуючи потрібні слова, аби сказати не більше, і не менше.

– Схема викрадення Римаха – класична, – продовжував Принцип.

– Такі схеми неодноразово практикувались ізраїльтянами, росіянами, британцями, американцями... Головне завдання – нав'язати громадськості думку про невинну жертву і жорстоку, підступну та цинічну владу, яка розправляється з залишками демократії у державі. Головний акцент робиться на інформаційну атаку та психологічний тиск. Результат – брудна пляма на міжнародному іміджі країни, і, вже як похідна

– втрата усіх контрактів з цивілізованим світом. Зі Сходу, в свою чергу, тисне Москва. З Заходу – Брюссель і Вашингтон, з азійськими ринками у нас і так завжди чомусь виникали проблеми. З'являються питання. По-перше, де брати гроші, коли скоро вже осінь? По-друге, як проводити вибори до парламенту в умовах повного падіння рейтингів та активізації прозахідних сил і настроїв? І, по-третє, чим все закінчиться, якщо Семюеля Римаха знайдуть мертвим десь у багажнику якогось авто, чи замуrowаним в стіну на глухому українському хуторі?

Його останні слова ще довго віддавалися липкою луною у просторій залі для засідань. Перспективи знайти Римаха мертвим присутні відверто боялися, сподіваючись... невідомо на що.

– Що скаже нам контррозвідка? – звернувся Принцип до генерала Шульжука.

– А особливо й сказати нічого. Працюємо. До Одеси Римах їздив у справах приватних. Ставити пам'ятник на могилу діда.

– Брехня! Пам'ятник поставили два місяці тому.

– Звідки ви знаєте? – скептично запитав полковника Шульжук.

– Я ж вам вже казав, що слідкував за Римахом, – втомлено відповів Принцип. – Мої люди все перевірили. Пам'ятник стоїть там, де і має бути. Інше питання, що його потрібно якомога швидше обстежити. Може щось і залишив нам Семюель на згадку про себе. А у фонді були, Олександр Федоровичу? – запитав полковник генерала Шульжука.

– Були. Директор на відпочинку. За все керівництво – його неприємний заступник, який звинуватив нас у бездарності та халатності. Став навіть погрожувати. Але від нього ми дізналися, що Римаха не бачили у фонді більше тижня. Після Одеси він мав наміри летіти до Варшави. Там якийсь черговий конгрес обездолених організовують.

– Якщо його вкрали, то можна припустити, що у Варшаві Семюель Римах мав дещо зробити. Наприклад, зустрітися з кимось чи передати таке, що не можна довіряти електронним комунікаціям. Як і іншим людям, – голос чоловіка, який сидів одразу зліва від Шульжука, як раз навпроти Принципа, був статним. Чоловік мав прізвище Стрижак, звався Григорієм і два роки тому отримав звання підполковника та вважався людиною генерала Нечипайла.

«А ось і ти, голубе, слово своє мовив», – подумав Принцип. – Стрижак, Стрижак, Стрижак... Давній мій напарник, заклятий суперник. Бачу, що доля знову зводить нас. Ну що ж... з тобою можна працювати».

– Потрібно ще в'яснити, чи працював в нашій державі Римах сам, чи тримав біля себе ще когось. Агенти, помічники, медійна братія, інші особи. Та перш ніж приступати до всього цього, необхідно загасити полум'я в мережі. Інформаційний простір вимагає знайти

Семюеля Римаха. Хтось, використовуючи цей інформаційний простір, прагне кардинальних змін у державі. Змін, здобутих злочинним шляхом і проти волі громадськості та діючої влади. Пане генерале, хто в нас відповідає за ЗМІ?

– Робота вже йде. Результат гарантую! – несподівано для Принципа сказав Андрій Миронович Розумовський.

– Хочеться на це сподіватися, – відповів йому полковник.

– Ну що ж, – генерал Нечипайло підвівся на свої ще досить сильні ноги. – Будемо закінчувати. Значить так. Контррозвідка продовжує свою справу. Вас, Маріє Василівно, попрошу протрусити криміналітет, включно з іноземцями. Розумовський продовжує інформаційні дії. А ви, – Нечипайло кинув погляд на Принципа, потім перевів його на Стрижак, – як завжди: родичі, друзі, близькі і просто знайомі. До фонду можете заглянути. З дружиною його переговоріть. Це вона зчинила весь той галас. До речі, як її звати?

– Марта, – відповів полковник Принцип і якась невидима сила здавила його груди.

– Потрібно про неї усе в'яснити. Ви мене зрозуміли – усе?! Що любить, з ким спить, які квіти їй подобаються...

– Хризантеми, – а груди все здавлювало і здавлювало.

– Ось і добре. Подаруйте їй цілу купу тих клятих хризантем. Станьте її друзями, рабами, коханцями, ким завгодно, але вона має дати нам потрібну інформацію. Операцію з пошуку Семюеля Римаха пропоную назвати... – генерал Нечипайло задумався, підбираючи відповідну назву.

– Хризантеми для Марти, – сказав Стрижак і нотки цинізму залишили свій недобрий слід в свідомості присутніх.

– Біс із вами! – махнув рукою генерал-полковник Нечипайло. – Нехай буде «Хризантеми для Марти». На разі все! На зв'язок виходимо кожну годину. І не дай Бог хтось буде поза зоною досяжності. У нас в країні таких зон вже немає.

– А були все ж таки часи, – мрійливо сказав Олександр Федорович Шульжук.

– Були та сплинули, – відповів йому на це Стрижак і першим пішов геть з зали засідань. Він був занадто молодим, щоб пам'ятати ті перші роки 21-го століття.

За ним слідував полковник Принцип.

У них обох починалась робота, котру інші зовсім не розуміли і вважали дитячими ігрищами дорослих дядьків.

Розділ 4. ЧОЛОВІКИ ЇЇ ЖИТТЯ

З Мартою він вирішив розмовляти сам. Стрижак не заперечував і, щоб дарма не гаяти часу, помчався на зустріч з американським резидентом. Той був йому дещо винний, тому пан Стрижак розраховував на взаємність. А таке траплялось в історії спецслужб різних країн. Бо чисто людське іноді брало гору над державними інтересами.

– Тільки прошу вас, полковнику, не поскупіться на квіти! Купіть найкращі, – кинув він на прощання Принципу.

– А то я без тебе не знаю, – буркнув йому у відповідь Іван Сергійович. Він не терпів характеру Стрижака, але визнавав його професіоналізм. Тому і змушений був працювати з ним у парі, бо спільна справа не розуміє розбіжностей поглядів та особистих рис. Вона визнає тільки одне – конкретний результат.

Він довго вибирав квіти. Чесно кажучи, Принцип ніколи не вмів цього робити, як того б хотіли ті, кому він мав їх дарувати. З жінками у Принципа не складалось, адже робота, його клята робота, забирала практично увесь час. Зі своєї першою та наразі єдиною екс-дружиною він побрався, коли йому було 22. Потім пішли діти, скандали та розлучення. Після цього у полковника траплялись романи, але все то було несерйозно. Робота – ось що завжди мало для нього найвищий сенс.

Квіткар – чоловіча років 60, одразу збагнув, що клієнт вагається і тому без ліричних вступів почав рекламувати йому наявну в нього продукцію. За деякий час зупинились на блідо-рожевих хризантемах Су-Лінг. Івану Сергійовичу здалось, що саме ці квіти випромінюють спокій. Той самий спокій, який так був потрібний Марті Римах. Адже вона була єдиною особою, хто дійсно страждав через зникнення її законного чоловіка.

Розплатившись з квіткарем, полковник обома руками взяв квіти і попрямував до свого старенького вольво. Першу модель цього шведського авто він придбав ще у 2007 році і з того часу вже не міг довіряти жодній іншій автомобільній компанії.

Марта зустріла його у якомусь брудному халаті. Її волосся було наспіх зіbrane у маленьку дульку.

– Ой, які квіти! Це так мило... Що ж це я... Вибач мене, Іване! Проходь-проходь! Ось я дурепа, тримаю тебе на порозі... – її голос був сірим. Сірим від горя, що як сніг на початку червня, звалилось на її тендітні жіночі плечі.

– Зовсім ти і не дурепа, – сказав полковник Принцип, проходячи у квартиру Семюеля Римаха.

У вітальні було затишно і прохолодно. Він сів на запропонований Мартою стілець. Вона розмістилась навпроти нього.

Спочатку мовчали. З її очей текли сльози, а все обличчя, руки, ноги тремтіли. Тоді він встав, підійшов до неї і обійняв. Він сильно притис її до себе, так, щоб вона змогла відчувати його чоловічий подих.

– Не смій! Чуєш мене?! Не треба це зараз. Ти повинна бути сильною, аби ми його знайшли. Забудь про себе і згадай про Сема! – гримнув він різко на неї.

– Так-так, Іване. Вибач мене. Я і сама знаю. Але... але нічого не можу з собою вдіяти, – нова хвиля сліз знову покотилась з її змучених очей по такому ж змученому обличчю.

– В тебе є щось випити? – запитав її Принцип.

– Так, звісно. Там – у барі.

Полковник заглянув до бару і зупинився на вірменському коньяку. Він швидко відкрив пляшку і налив їй повний фужер.

– Пий! – наказав Принцип Марті. – Заплющ очі і пий! Навіть, якщо не хочеш, все одно я від тебе не відчеплюсь, поки ти все не вип'єш.

Вона покійно хитала головою, але не поспішала пити. Тоді полковник безжалісно стис її щелепу і влив коньяк. Спочатку вона вирішила чинити спротив, але за лічені секунди якось вся обм'якла і повисла на сильних руках Івана Сергійовича. Полковник проніс Марту вітальнею і поклав на диван. Потім узяв стілець і підставив до

дивану. Сівши, Іван Сергійович дещо вичекав, а потім розпочав розмову. Важку для Марти і необхідну для Принципа.

– Що ти знаєш? – запитав він її.

Вона витріщила на нього свої несамовиті очі і лише зітхнула у відповідь.

Тоді полковник, без зайвих церемоній, дав їй ляпаса.

– Дивись на мене! Не смій дивитись повз мене! Відповідай! Що ти знаєш?!

Марта щось пробубоніла собі під ніс і недобре всміхнулась йому.

«Як же ви мені всі набридли», – промайнуло в її голові. «Як же я вас усіх ненавиджу – тебе, полковнику, тебе – батьку, і тебе, мій чоловіче Семюель».

– Марто! Марто! Послухай мене уважно! Я зараз буде ставити тобі запитання, а ти відповідатимеш на них. Ти мене зрозуміла?

У відповідь вона покійно хитнула головою.

– Коли ви бачились востаннє?

– Три дні тому, – сказала Марта і сама не зрозуміла, як це зробила.

– У що він був тоді одягнутий?

– Сірі брюки, зелена теніска і замшеві мокасини.

– Він брав з собою якісь речі?

– Так. Свою стару валізу. Ти маєш її пам'ятати.

Полковник Принцип добре пам'ятав ту Римахову валізу, адже вона була одвічним супутником усіх відряджень Семюеля.

– Що він туди поклав?

– Не знаю.

– Не поспішай. Подумай добре. Я повторюю – що він туди поклав?

– Не знаю. Я було вирішила допомогти йому з речами, приготувала дві пари запасних брюк, дві нові сорочки, рушник, набір для гоління, зубну електрощітку, парфуми, зубний порошок... А коли захотіла відкрити його валізу і покласти усе це до неї, Сем гаркнув на мене, чого ніколи раніше не було, і заборонив навіть торкатися її.

Я тоді ще заплакала, але він був непохитний у своїй злості. Тільки вже ввечері, коли я його проводжала на вокзал, він лагідно обійняв мене і попросив вибачення за таку свою поведінку. Сказав лише, що у валізі знаходилось дещо, про що не повинен знати ніхто. Навіть він сам не до кінця був впевнений, чи знає, що саме він везе до Одеси...

– Тобто?

– Він сказав, що його попросили дещо передати декому у Одесі.

– Хто попросив? Що передати? Кому?

– Не знаю...

– Це були люди з фонду?

– Здається, що ні...

– З посольства?

– Я ж кажу, що не знаю!

– Ні, ти знаєш! Просто або не хочеш говорити мені усю правду, або відверто знущаєшся наді мною.

– О Боже, Івану! Та якби я тільки могла...

– Ти можеш, Марто! Ти все можеш. Так-от, хто його просив?

Вона замовчала. Її очі були скляними і, за великим рахунком, нічого не виражали. Принцип налив коньяк (значно менше, ніж першого разу), знову стис її щелепу, і влив той коньяк у Марту Римах, цю нещасну жінку, над якою так жорстоко посміялась доля. При чому робила вона це з самого першого дня Марти на цьому світі.

Їй довелось народитися в сім'ї Гібса Шлеу, який у сімейних відносинах визнавав лишень позицію сили та власного голосу. До дружини і єдиної дочки усе своє життя Гібс ставився, як до челяді, яка повинна пам'ятати, кому вона має завдячувати. Коли Марта вийшла заміж за Семюеля Римаха, то їй здалось, що ось, нарешті, настало те справжнє життя, про яке вона чула від подруг, або ж з Інтернету та екранів телевізорів. Та, чим більше часу її чоловік проводив з її ж батьком, тим більше той чоловік ставав подібним до того клятого батька. І нехай Семюель увесь час заперечував такий факт, кожного разу нагадуючи Марті, що вона має завдячувати йому

за його подвиг, а як же інакше, адже саме він – він і ніхто інший(!) – вирвав її з рук тирана Гібса, проте лише Марта і знала всю правду про збіднілого нью-йоркського єврея з Брайтон-Біч Семюеля Римаха, який не зміг впоратись зі своїми комплексами. І саме ці комплекси були більшою та найгіршою частиною їх спільного сімейного життя.

Коньяк не п'янив її. Навпаки, він подарував їй ясність розуму та сильне бажання закінчити цю розмову. Розмову з чоловіком, заради якого ще рік тому, вона була здатна на все. Навіть на вбивство Семюеля Римаха та Гібса Шлеу.

Марта спробувала сконцентрувати свій погляд на фігурі Принципа, але нічого не вийшло. Тоді вона хитнула декілька разів головою і підвелась з дивану. Принцип допоміг їй встати.

– У тебе є цигарки? – спустошеним голосом запитала вона його.

– Ти не відповіла на моє запитання, – докірливо сказав він їй.

– А ти на моє, – посміхнулась вона йому.

– Гарзд. Візьми, – він простягнув їй пачку цигарок, а потім клацнув своїм стареньким Zippo.

Марта прикурила від його запальнички. Вони мовчали. Полковник Принцип не квапив її, адже бачив, що вона ще вагається.

«Замала доза», – подумав він. «Надто мала доза».

Тим часом Марто Римах допалила цигарку, повернулась до полковника і сказала:

– Мені потрібно прийняти душ.

– Це все потім, Марто. Потім. Чуєш мене, люба! Зараз потрібно зосередитись...

– Без душу я не скажу тобі більше ні слова, – її скляні очі нагадували погляд мертвої. На якусь мить Іван Сергійович злякався за неї і дав слабину.

– Добре. Буде тобі душ. Але обіцяй мені одне...

– Я все тобі розповім, Іване. Все, що знаю, – вона провела своє рукою по його щоці і попленталась до ванної кімнати.

Принципу довелось чекати не довго. За хвилин десять Марта знову увійшла до власної вітальні. На її голові був рушник небесного

кольору, а тіло закутане у новенький махровий халат. Вона присіла на стілець, мрійливо подивилась у вікно, і, не повертаючи голови, лагідним голосом мовила до полковника:

– Налий мені ще. Тільки не потрібно отих ваших чортових «пігулок правди» туди сипати. Я думала, що хоча б ти вище за всі ті штучки... Ти мене розчарував, мій полковнику. Втім, як і всі чоловіки мого життя.

В ту мить, коли вона сказала цю фразу, полковнику спецслужб Івану Сергійовичу Принципу стало соромно. Так соромно, як, напевно, йому не було ще ніколи за все своє тяжке й складне життя. Мине якийсь час, і він коритиме себе за той сором, адже сором і спецслужби

– речі несумісні. Проте у мить, коли вона сиділа біля нього, споглядаючи у вікно, він корив себе за той вчинок, за ті кляті пігулки, за ту свою службу, за свій цинізм, якому ніколи вже не буде виправдання.

– Вибач... Вибач мене дурня, якщо зможеш. Але я думав...

– Нічого ти не думав. І не треба вибачатись. Така вже в тебе, удача, полковнику. Така вже в тебе удача, – у її голосі він відчув жалість і збагнув, що про власну удачу думав того дня й сам – в момент, коли йому зателефонував генерал Нечипайло.

– Кого ти намагався обдурити, бідний мій Іване? Мене? Ти, мабуть, забув, з якої я сім'ї? А пам'ятаєш, ще минулого року ти мені пропонував втекти. Просто взяти, зірватись з місця і податись до ситої Європи, чи то летіти на якійсь там острови. До речі, як вони називались?

– Трістан-да-Кун'я, – захриплим від хвилювання голосом відповів Принцип.

– Дивна назва. Здається ти казав, що там не дуже тепло? То ж чому ти, серед отієї всієї безлічі райських куточків, обрав саме ці острови?

– Щоб нас ніхто і ніколи не знайшов. Щоб до кінця днів своїх я міг насолоджуватись лише тобою однією, пестити тебе і виконувати усі

твої забаганки. Трістан-да-Кун'я разом з островом Пасхи – найвіддаленіше населене місце на цій Богом забутій планеті.

– Кажеш пестити і виконувати усі мої забаганки... Цікава річ час. Рік тому ти був готовий на все заради мене. А сьогодні ти травиш мене вашими клятими пігулками. І заради чого? Того мерзотника, що разом з моїм шизоїдним тираном батьком задумали нову авантюру? Я була вищої думки про тебе, Іване. Значно вищої.

– А вони щось задумали? – все-таки роки, проведенні в спецслужбах давали про себе знати.

– Батько – так точно. А Сем... Хто його знає? Останніми роками він високо піднявся кар'єрними сходами. В Ленглі його цінують. Напевно вже дослужився до бригадного генерала. Він ніколи, особливо не говорив зі мною про свою роботу. Але ж і я не сліпа. До того ж, не забувай, що я росла у сім'ї шпигуна. Американського шпигуна, який усе своє життя присвятив винятково Управлінню. Дещо я розуміла без слів, про щось здогадувалась, щось знаходила поміж його речей. Одним словом із шматочків, дрібненьких частинок, роками складалась картина, – вона замовчала. Він теж мовчав, вивчаючи її розумне обличчя.

Бувають жінки, від яких віє спокоєм. Бувають такі, що змушують червоніти в їхній присутності від їхнього же нахабства та краси. Є жінки, що створенні для одвічного сімейного затишку та щастя. А бувають такі, що випромінюють розум, і за це страждають усе своє життя. Саме такою і була Марта Римах-Шлеу.

– Так що він віз у своїй валізі? Марто, ти пробач мене, але від твоєї відповіді залежатиме не тільки майбутнє Сема, але й подальше існування цієї держави. Країни, якій я віддав усе своє життя. Зрозумій мене правильно...

– Та я все розумію, мій полковнику. Все я добре розумію. Тільки, ось дивна річ, чомусь я маю розуміти вас усіх, а хоча б хтось з вас спробував зрозуміти мене.

Він мовчав. Мовчав, як студент, який просто не знав відповіді на питання поважного професора. І в той момент сором знову

повертався до нього, адже він негідно повівся з жінкою, яку досі кохав. Кохав несамовито, кожного разу стискаючи те своє почуття так міцно, щоб воно, не приведи Господи, змогло вирватись на білий світ. Бо якщо таке станеться, тоді все. Кінець полковнику Принципу. Та й, швидше за все, і Марті Римах.

Полковник взяв себе в руки. Дивна річ, він ніколи не втрачав самоконтролю. Ніколи! Ні з перебіжниками, ні зі зрадниками, ні з відвертими мерзотниками-ґвалтівниками, ні з кримськими терористами, ні з націоналістами-шовіністами. Він багато разів бачив смерть. Іноді дуже жахливу, щоб бути правдою. Полковник спілкувався з убивцями, серійними маніяками, ідейними мазохістами, покидьками вищого ґатунку та іншим непотребом, що наповнював цей старий світ. І жодного разу він не втратив самоконтролю. Але з цією жінкою, такою слабкою і такою нещасною, полковник Принцип не міг нічого вкоїти. Він розумів, що це заважає його завданню, та таким вже його створила матінка-природа.

Він притис її до себе і мовив:

– Скажи мені, що було в його валізі? Ти ж знаєш це Марто! Я знаю, що ти знаєш! А ти знаєш, що я це знаю. Мене не обдуриш. Я відчуваю, що ти знаєш. Просто відчуваю. Скажи ж мені, рідна моя, і нам усім стане легше. Ну ж бо! Давай, маленька! Не треба все тримати в собі. У нас з'явиться шанс врятувати твого дурня Сема. Крихітний такий шанс, проте він у нас буде. Просто розслабся, заплющ очі, вдихни повітря і скажи мені, – він пестив її волосся, торкався своїми пальцями лоба, очей, щік, губ. Вона ж тремтіла і якось дивно хитала головою зі сторони в сторону. Наче якась лялька. Наче нежива.

– То були контейнери. Ти розумієш про що я. Як невеличкі термоси. Термоси, Іванеееее!!! Клятї термосииии!!! – її крик лунав на всю квартиру. Таку велику та пусту.

Він не зупиняв її. Вона мала право на той крик. Бо то був крик сильної жінки, яка зважилась на відчай.

Принцип вийшов від неї десь за хвилину тридцять. Він пішов, коли переконався, що вона знову адекватно сприймає дійсність і вже не наробить дурниць.

Полковник сів у своє вольво, відкинувся на спинку сидіння і заплющив очі.

– Боже! Чому я мушу бути таким мерзотником, такою сволотою, аби дізнатись правду? – він і сам одразу не зрозумів, що сказав це все вголос.

Принцип завів авто, увімкнув радіо, надавав собі ляпасів і відповів на власне питання:

– Бо цю Богом забуту країну ти любиш понад усе.

Потім дещо подумав і додав:

– Навіть більше, ніж ту жінку, що зараз дивиться на твоє давно немите авто скрізь штори свого вікна, що у пустій квартирі, де ніколи не літатимуть янголи щастя.

Їм просто цього не судилося.

Розділ 5. КВИТИ

Розвідка – професія особлива. Дуже своєрідний та специфічний світ взаємин, амбіцій, життєвих планів, переконань, бажань та вчинків. Це те, чого не бачать, але воно існує. Існує так само, як існують школи й лікарні, заводи та фабрики, відділи поліції й цілі міністерські установи. У розвідці справджується одне – або ти, або тебе. Хоча завжди є точка дотику. Вона ще називається компромісом.

Обираючи розвідку, люди йдуть на свідомий ризик, стаючи частиною доволі складної машини, про існування якої знають практично усі, а ось про те, чим займається така машина, що коїться в нутрошах секретного апарату – це вже привілей обраних. Розвідка – це те, чого вчили у спецшколах та на тренувальних базах, це різні країни, їхня історія, традиції, цілі нації й народи. Це багатогранність мов та культур. Врешті-решт, розвідка – це інша доля, про яку ніколи не дізнаються ані твої рідні, ані твої найближчі друзі. Це поступовий досвід, який іноді буває таким жахливим, що швидше його можна сприйняти за якусь голлівудську картину. Досвід той з роками стає небезпечним, адже саме він завжди пам'ятатиме усі перемоги та безліч програшів. Досвід у розвідці – це вже історія. Це людські долі, таємні механізми боротьби за владу, це сконцентрованість на діях, робота заради конкретних цілей та задач, за якими вже йде головна мета. Розвідка – це життя за легендою, це інші прізвища, імена, чужі будинки, люди, які раптово стають твоїми сусідами. Це важкий щоденний контроль над собою. Це нове коло спілкування, європейські столиці та маленькі селища в Румунії і Придністров'ї. Це агонія Африки та пекельність перуанських і уругвайських зим. Це Азія з її диктатурами, корупцією та жорстокими фанатиками, для яких людське життя – ніщо. Так, маленьке непорозуміння. Але це також і Азія з великим потенціалом, розвинутою інфраструктурою, високими технологіями і неймовірними економічними показниками, яким щиро заздриш, коли розумієш їхню силу.

Розвідка – це невідомість нічних доріг, тінь холодного, липкого і неприємного жаху, що завжди супроводжує тебе на слизькому

шляху. Це багатогранний світ, де є такі ж людські стосунки, як і у інших сферах. Все так, як і відбувається в житті. І в значній кількості випадків, у розвідці можуть бути не тільки порозуміння, але й таємні, специфічні взаємини. Послуга за послугу. Не зовсім шпигунство, але й вже не чесна робота та слідування клятві. Розвідка не завжди вибирає чесність. Трапляється, що навпаки.

Стрижак потрапив до розвідки випадково. В ньому розгледіли потенціал, про який він навіть і не здогадувався. Йому почали допомагати, підказувати, де треба, вчити різним маленьким хитрощам та цілим теоріям з маніпуляції масовою свідомістю. Зі Стрижака робили шпигуна, агента, першокласного нелегала, солдата вищого ґатунку. Його шлях був непростим, а характер – настільки жахливим, що з ним не могла прожити жодна жінка більше трьох тижнів. Колеги сприймали Стрижака просто, як професіонала, найманця, який за гроші та посади буде гризти землю, проте свого доб'ється. Люди намагались жити так, щоб їхні шляхи не дуже часто пересікались з дорогами Стрижака. Такою він вже був людиною.

Усі звали Стрижака Григорієм. Проте віднедавна у результаті підвищення у Державному агентстві кризових експериментів – Григорієм Владиславовичем. Контрастна неспівзвучність імені самого Стрижака та імені його батька різала вухо, змушуючи людей червоніти. Та Стрижак не зважав на такі дрібниці.

Григорій народився в один з тих перших років нового століття, коли ще при владі був президент, якого через роки після Майдану українці благали повернутись, згадуючи і кредити, і вчасні зарплати останніх років його президентського терміну, і контрольованість цін. Та головне вони згадували про газ. Про те, що при тому президентові газ був! І коштував недорого...

Стрижак ріс спокійним хлопчиком у Чернівцях, де його батько займався м'ясною торгівлею. Мати ж Григорія була настільки екзальтованою особою, що сина вона не сприймала зовсім, а увесь час відводила лишень собі та молодим науковцям, які стали її частими гостями до того моменту, коли маленькому Гришку ще й не

виповнилось чотирьох років. Батько добре торгував, але поведінка матері не пройшла йому даремно. Він став випивати, а всього через три роки помер від цирозу печінки, залишивши увесь свій спадок єдиному синові Григорію. Проте у екзальтованої матусі Стрижака на заповіт покійного чоловіка була власна, категорично-діаметрально-протилежна точка зору.

Минуть роки, і Стрижак, іноді у авто, іноді у номері готелю чи в якомусь туалеті якогось закладу-офісу задаватиме собі питання: як потрібно ненавидіти власну дитину, щоб вчинити з нею те, що вчинила його рідна мати з ним? Навіщо народжувати дитину, а потім свідомо прирікати її на злидні та жорстокості цього світу? Чи не краще просто заборонити деяким жінкам взагалі займатись сексом, якщо дитина для них – це інструмент шантажу, корисна вигода? Такі нічого дитині не зуміють дати. Вони самі ще потребують якісно нового виховання.

Мати найняла юристів, ті зробили свою справу – і вона відїхала до Берліну, а її єдиний син Григорій – до спецінтернату. Там його і знайшли.

Стрижака гартувало саме життя, тому він став ідеальним кандидатом для спецслужб. Він бачив людське дно, знав йому ціну, вмів виживати в екстремальних ситуаціях. Його захоплення тайським боксом, літературою, історією та мовами не минули непоміченими. Контора вміла знаходити таланти, і не важливо як вона офіційно називалась на той момент, коли такі таланти починали себе проявляти. Дух і традиції передавались з покоління в покоління тією частиною фанатиків своєї справи, які і становили кістяк вітчизняної розвідки.

Стрижак остаточно потрапив до спецслужб вже після Олімпіади 2022 року. Він був молодим, сповненим енергії та сил. Його розпирали амбіції, але й одночасно він намагався слухати голос розуму, який забороняв йому прояви слабкості. Стрижак потрапив до спецслужб і... закохався у свою нову роботу.

З перших же днів, ще у старій будівлі на вулиці Володимирській, він мріяв про нелегальщину. Він відчував, тільки йому одному відомими фібрами, що створений для такої роботи. Та спершу він мав надати докази керівництву, зарекомендувати себе. Одним словом працювати і працювати, поетапно наближуючись до мети.

Того ранку, коли зник Семюель Римах, пан Стрижак працював на ниві державної безпеки вже дев'ятнадцятий рік поспіль. Дев'ятнадцять років він слідкував, ховався від, ганявся за, допитував, катував, аналізував, робив висновки. І одним з найважливіших зроблених ним висновків, було те, що розвідник – це, перш за все, людина. А у кожної людини є своє таємні слабкості. Ось на них і потрібно грати! Інакше ти ніколи не отримаєш того, чого хочеш. А кожен розвідник хоче лише одного – перемоги. Переможців, як відомо, не судять.

Надхшвидкісний електромобіль промчався набережним шосе у напрямку Видубичів. Там, за кронами столітніх дерев, у Стрижака, який в ту мить знаходився за кермом цього типового чуда нової ери, була призначена зустріч. Зустріч з одним суб'єктом, який вже чекав на свого приятеля Гришка.

Дивні були стосунки у цих двох. Що могло пов'язувати американського вченого, дослідника, доктора віртуального політичного управління та почесного жителя Вашингтону з сиротою при живій матері і злиднем при грошах, які по праву належали йому від мертвого батька? Це було щось більше, ніж походження та інтереси. Це було те, що професіонал впізнає у професіоналі. Як футбольний фанат на нюх чує свого, нехай і з команди суперників, але по духу такого ж – несамовитого до останнього подиху. Такий же азарт, вогні, якими наповняються очі, впевненість у власній правоті, впертість та принциповість. Була якась справжня чоловічість, якої ні американець, ні українець не зустрічали серед інших. Правда, Стрижак бачив таку саму чоловічість у полковника Принципа та, на жаль, спілкуватись з ним міг тільки по роботі. Полковник був зовсім інший, останній з могікан у тій країні. І Стрижак поважав його за це.

Американця звали Майкл Лоррінг.

Він був аскетом у всьому, що стосувалось його особистого життя, його дороги, на яку він ступив 23 роки тому. Мінімум жінок, солодощів, комфорту та лінощів. Лінь Лоррінг відверто зневажав. Він виснажував себе розумово та фізично, дотримуючись тієї точки зору, що тільки труднощі та наполегливість роблять з чоловіка того самого, справжнього чоловіка. Він сприймав тільки три речі: покірність підлеглих, своя особлива лінія та відсутність боргів. Його стрімка наукова кар'єра, його розум та феномен звернули на себе увагу хлопців з Управління. Вони запропонували, а він через два дні дав згоду. Ось і вся історія початку його іншого, таємного життя. Життя нелегального агента. Людини, іноді здатної непомітно для інших втручатись в долі цілих країн та народів.

Майкл Лоррінг назавжди прикипів до Центрально-Східної Європи. Йому подобались вузьенькі вулички Праги, аристократичність та велич споруд Кракова, нові архітектурні конструкції бізнесової Варшави. Його тягло до палаців Будапешту, нічної і такої старовинної Братислави, ранішнього Мінську, ділового Бухаресту, метушливого Кишинева та вкрай модернізованого Києва. Він вільно володів чеською, польською, угорською, російською. Розумів українську, русинів в Закарпатті, деяких румунів на кордоні з Одеською економічною зоною та циган, що заповнили стару Європу і вже вимагали від Парижу, Варшави, Лондона та Берліну власної держави. Мовляв, нехай дехто на сході Європи подумає про «нашу історичну територію».

Він зачитувався книгами про жахливу війну в колишній Югославії. Про Біла Клінтона і війська НАТО. Про сербів, хорватів, чорногорців... Іноді йому було моторошно від звітів різних комісій, яким давали доручення розслідувати військові злочини. Жах наповняв його. Він гнав той жах геть, і починав таємно захоплюватись Балканами. Точніше не самими Балканами, а тим, як все було зроблено. Захотіли – розвалили. Втрутились, ввели війська, розпочали бомбардування. Знищили цілі селища і міста, тисячі

невинних людей, проте свого досягли. Що може бути прозаїчнішим, ніж теза про ціль, яка все-таки виправдовує засоби?

Він поклонявся Америці, адже останні сто з лишнім років, саме вона правила бал на планеті Земля. І нехай Китай, Росія, Індія, Європа і ще чорт знає хто заявляють там свої права – у військовій сфері всім їм до Америки, як до неба рачки. Тільки Америка дозволяла собі нападати на іншу державу, без згоди на те світової спільноти та всупереч спочатку рішенням ООН, а вже потім Світової Ліги. Так само діяли одні лишень терористи, які з першого року століття, з того самого «чорного вівторка» в американській історії, були визнані реальною загрозою для безпеки ряду національних держав. Тільки Америка була взірцем демократії при повній відсутності демократії та нехтуванні правами людини. Тільки вона споживала найбільше всіх, експлуатуючи сили, ресурси та розум інших. Тільки Америка витрачала такі колосальні кошти на інновації, науку, військові розробки, програми маніпуляцією масовою свідомістю, та модні в колі Лоррінга «геополітичні ігри». Тільки Америка могла собі дозволити те, про що інші навіть і не наважувалися подумати.

Він був фанатично відданим своїй справі науковцем та читачем чужих думок, гравцем та маніпулятором, солдатом і командиром, вівцею та вовком. Він знав, що таке жорстокість і щирість, добро і зло, честь та жалюгідність. Він не любив накопичувати борги, але Стрижаку був дещо винний. Так, дрібні послуги, іноді досить делікатні, про які ніхто немає знати, бо це може коштувати всього – поваги, кар'єри, життя.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

The background of the cover is a photograph of a large crowd of people, mostly seen from behind. In the center of the crowd, a man with grey hair and a serious expression is looking directly at the camera. The overall tone is somber and mysterious.

Сергій Постоловський

ОСТАННЯ
СПРАВА

ПОЛКОВНИКА
ПРИНЦИПА

політично-шпигунський роман з елементами футуризму

